"Ik hoop dat er in de herfst naast de zitpaddenstoelen echte paddenstoelen gaan groeien."
Hafssa

SPEELWIJKEN: VOOR KINDEREN, DOOR KINDEREN

KIJK MET KINDEROGEN...

Kinderen willen spelen. Overal. Niet alleen op de speelplaats of het trapveldje, maar ook op weg van school naar huis. Of gewoon in de straat. In veel wijken zijn de mogelijkheden om te spelen beperkt. Speelplaatsen zijn fantasieloos of ver weg. De straat is te gevaarlijk en het plantsoen niet geschikt als trapveldje. De helft van de kinderen vindt de speelplekken in hun buurt saai. Jantje Beton brengt daar verandering in door de kinderen zelf hun omgeving te laten vormgeven.

Kinderen vormen 'Buitenspelen actieteams'. Ze fantaseren samen hoe hun ideale speelwijk eruitziet. In overleg met ouders en andere betrokkenen realiseert de gemeente de ideeën van de kinderen. De kinderen krijgen meer zelfvertrouwen en een sterkere band met hun omgeving. Sociale cohesie neemt toe. Het buitenspelen wordt leuker en veiliger. Door de samenwerking met Jantje Beton kijken gemeenten op een andere manier naar buitenspelen. Vaste patronen worden doorbroken. Standaardoplossingen gaan van tafel.

En er blijkt veel meer mogelijk dan gedacht!

JANTJE BETON

DENKEN, DROMEN, TONEN, DOEN

Een goede speelplek is onderdeel van een groter geheel. Maar bij de inrichting van een wijk moet al aan zo veel dingen gedacht worden. Vrij buitenspelen komt er vaak bekaaid vanaf. Het resultaat: standaardveldjes ter grote van een postzegel. Wipkip erop. Hekje eromheen. Kinderen vinden dat niet spannend. Daarom moeten ze zelf een stem krijgen bij het ontwikkelen van speelruimte. Gemeenten weten vaak niet hoe je kinderen mee kunt laten denken. Jantje Beton ontwikkelde een vaste methode, samengevat in: denken, dromen, tonen, doen. In alle vier stappen is 'verantwoordelijkheid nemen' een belangrijk element.

DENKEN

Eerst gaan we denken. We kijken samen met de kinderen hoe de wijk eruitziet en wat er in hun ogen goed en slecht aan is.

DROMEN

Dan gaan we dromen hoe het zou kunnen zijn. Hoe willen de kinderen zelf spelen? Willen ze klimmen, kletsen of plekken om verstoppertje te spelen? Mooie plantjes, klimrekken, een kunstwerk op de muur of een glijbaan van de top van de kerktoren?

TONEN

De ideeën van de kinderen werken we uit. We schetsen wat we willen gaan maken en leggen die plannen weer voor aan de kinderen. Daarbij vertellen we wat er wel kan en wat niet, en waarom. Daarna tonen we de ideeën aan de ouders en aan andere betrokkenen in de buurt.

DOEN

Dan komt de fase die we 'doen' noemen. Het realiseren van de dromen. En de kinderen - en via hen de buurtbewoners - verantwoordelijk maken voor wat er staat. Iedereen moet er trots op zijn, zich een beetje eigenaar voelen. Af en toe een bezem erdoorheen halen om het schoon te houden. Een likje verf als dat nodig is. Of de gemeente bellen bij grote beschadigingen.

WAAR WERKT WAT?

Jantje Beton werkt aan speelnetwerken in wijken in Gouda, Tilburg, Leeuwarden en Den Helder. Totaal verschillende wijken in verschillende steden. Door te kijken wat waar werkt en waarom, krijgen we steeds meer kennis over het uitvoeren van projecten binnen gemeentes. Samen met kinderen, ouders en natuurlijk professionals.

TIPS

"Ik heb gezegd dat ze meer prullenbakken moesten zetten, omdat er overal vuil lag."
Nassin

Zelf aan de slag met speelruimte voor kinderen in de buurt? Jantje Beton heeft de volgende tips:

1 MET VEEL OGEN ZIE JE MEER

Kijk door de ogen van de kinderen. Ga letterlijk en figuurlijk op je hurken zitten, en kijk hoe zij de buurt zien. Laat kinderen zelf foto's maken. Dan kijk je echt door hun ogen naar de wijk. Leer ook anderen met een kinderblik te kijken: hang bijvoorbeeld de tekeningen van de nieuwe speelplaats op de inspraakavond heel laag op. Zo help je de ouders om vanuit hun kind te denken.

2 VAN VRAGEN WORD JE WIJZER

Kinderen moeten het project 'leuk' vinden. Als het saai is, zijn ze snel vertrokken. Neem ze serieus, maar benader ze op hun eigen niveau. Stel de juiste vragen. Niet: "Welk speeltoestel zouden jullie willen?", maar: "Waar speel jij?" en "Wat doe je daar dan?" Leg uit dat niet alles wat ze willen er ook komt. Dat er met meer mensen rekening gehouden moet worden. Dat snappen ze best. Kom afspraken na. Hou de kinderen minstens elke maand op de hoogte van de vorderingen. En vier samen de tussentijdse succesjes.

3 SAMEN WERKT HET BETER

Bij het inrichten van speelplekken moet met veel zaken rekening worden gehouden: veiligheid, welzijn, verkeer, onderwijs, bedrijvigheid, groen en kunst & cultuur. Zaken die onder verschillende afdelingen van de gemeente vallen. Betrek die afdelingen. Laat ze meedenken en hun expertise inbrengen. Combineer belangen, doelen en misschien zelfs budgetten. Met een brede blik maak je betere speelmogelijkheden.

4 AFKIJKEN MAG

Het barst van de initiatieven in Nederland. Je hoeft niet zelf het wiel uit te vinden. Kijk in andere steden, wijken en buurten. Bel collega's in andere gemeenten. Leer van goede en slechte voorbeelden. Zoek op internet afbeeldingen van speelplekken overal ter wereld. Gebruik de voorbeelden in een brainstorm om samen nog betere ideeën te krijgen.

5 VAN PROBEREN KUN JE LEREN

Durf risico's te nemen en creatief te zijn. Denk niet in standaardoplossingen. Daag je samenwerkingspartners binnen en buiten de gemeente uit om net een stapje verder te zetten. Doorbreek vaste patronen. Dat zorgt voor nog betere resultaten. Noem je project een 'pilot', dan kan er vaak wat meer geëxperimenteerd worden.

6 KLEIN MAAR FIJN

Speelwijken versterken de sociale cohesie in de buurt. Maar in het begin zal die cohesie nog wel wat te wensen overlaten. Steun kleine initiatieven en help bewoners om de weg naar instanties te vinden. Geef niet op als de buurtbewoners niet direct meedoen. Maar kijk of je ze op een andere manier, die meer bij hun past, bij het project kunt betrekken. Overvraag mensen niet. Liever samen iets kleins doen dat lukt, dan iets groots, waarbij mensen afhaken. Geef ruimte om te groeien.

"HONDENDROLLEN VERDWIJNEN NIET VANZELF"

Johan Aaij is adviseur ruimtelijke inrichting bij de gemeente Leeuwarden. Hij werkt met Jantje Beton aan 'speellinten' in Huizum.

"Je moet goed kijken hoe kinderen spelen én wat de buurt aan mogelijkheden biedt. Jongens en meisjes in de binnenstad spelen anders dan kinderen in een buitenwijk. Elke plek heeft sterke en zwakke kanten, maar kinderen vinden altijd speelplekken. Bij de Hobbemastraat in Leeuwarden is een klein perkje. Ik wist niet eens dat er gespeeld werd, maar toen ik beter keek, zag ik allemaal kleine sluippaadjes, net wildpaden. Kinderen vinden zo'n plek prachtig. Het is hun eigen 'bos', waar ouders niet komen. Zo'n plek moet je handhaven natuurlijk.

Een tijdje geleden speelden mijn kleinkinderen in de tuin dat een oud bankje hun boot was. Ik wilde naar ze toe om ze wat te vragen, maar dat mocht niet. Ik zou immers in het water vallen! Zoiets moet je gebruiken. Binnenkort plaatsen we in Leeuwarden een 'bootspeeltoestel'. Daaromheen komt kunstgras, vanwege het valrisico. Maar dat wordt wel blauw kunstgras, met 'stapstenen' erin, zodat je met droge voeten bij de boot kunt komen.

Mooie speeltoestellen zijn zeker niet altijd de oplossing. Integendeel. Je moet naar de hele omgeving kijken. Een paar verkeersmaatregelen hebben vaak veel meer effect op de speelmogelijkheden in een buurt dan de mooiste glijbaan. Een nieuw speeltoestel klakkeloos op een verwaarloosde plek neerzetten werkt niet. De hondendrollen verdwijnen echt niet vanzelf. Je moet het samen aanpakken, met de bewoners en de verschillende gemeentelijke diensten.

In Huizum zijn we met de kinderen door de buurt gelopen. We lieten ze voor ons uitlopen. Dan zie je vanzelf waar kinderen heen gaan, en hoe ze de buurt gebruiken om te spelen. Daarna ga ik naar de volwassen bewoners. Ouders denken in toestellen, niet in speelmogelijkheden. Zij vragen om een klimrek, terwijl hun kinderen heel tevreden zijn met dat kleine stoepje bij het elektriciteitshuisje. Koester dat plekje. En zorg dat het daar veilig en schoon is.

"Ik wilde graag een kabelbaan, maar die komt ergens anders in de wijk, want hier is het een beetje te klein voor een kabelbaan."
Merjam

Binnen de gemeente zorg ik voor draagvlak. Met mijn ontwerpen ga ik 'shoppen'. Ik weet welke afdelingen en mensen ik nodig heb. Wijkzaken, bijvoorbeeld, of Verkeer. Ik maak een checklist en ga bij allemaal langs. Als je zelf enthousiast langsgaat dan is het vaak veel sneller geregeld dan met allemaal e-mails heen en weer."

"KINDEREN KOMEN MÉÉR BUITEN"

Pia Bruin, wethouder Den Helder wijkgericht werken en burgerparticipatie

"Samen de buurt aantrekkelijk maken om buiten te spelen, daar draait het om in Den Helder. We zijn een van de weinige steden die meedoen aan het project 'Kindvriendelijke Wijk' van Jantje Beton. En ik moet zeggen, de samenwerking verloopt prima. We knopen ons netwerk en kennis van de wijken aan de expertise van Jantje Beton en dat werkt. Zichtbare veranderingen zijn het nieuwe schoolplein in de Visbuurt en de inrichting van het gebied rond de Viskom. In de klein opgezette buurt zijn de grauwe en versleten plekken via ingrepen opgefleurd en aantrekkelijker om buiten te spelen. Maar ook in andere wijken in de stad lopen projecten. Kinderen, ouders, docenten en maatschappelijke organisaties denken en doen actief mee. In die burgerparticipatie schuilt de kracht. Het is nog niet zo eenvoudig om praktische belemmeringen voor een kindvriendelijke omgeving weg te nemen. Parkeren en autoverkeer zijn taaie onderwerpen die een rol spelen. Dit moet je echt op buurtniveau en met deskundigen oplossen. De medewerkers van Jantje Beton houden in zo'n project flink de vaart erin en dat is alleen maar goed. Investeren in een kindvriendelijke buurt is investeren in je kinderen. Investeer je in je kinderen dan investeer je in de toekomst van je stad."

VOOR

NA

Reusachtige muurschildering op flatgebouw in de Tilburgse wijk Stokhasselt.

“Kinderen die weten wat ze willen. Ouders weten dat niet heel goed.”
Chaima

“MET WAT ER NU STAAT BEN IK ONTZETTEND TEVREDEN”

Marinus Moerland werkte met Jantje Beton in Gouda aan het vernieuwen van de speelplaats op het Vlaserf.

“Wij wilden de afgebrande speeltoestellen op het Vlaserf vervangen door nieuwe. Toen ik hoorde dat de buurt en Jantje Beton wat anders wilden, heb ik gezegd: “helemaal super, maar dan hou ik me even afzijdig, om te zorgen dat jullie de vrije hand hebben.” Jantje Beton had een convenant met de gemeente, dus er was ruimte en wat geld om te experimenteren.

Er kwam een heel enthousiaste ontwerpster. Zij had geweldige ideeën, maar weinig ervaring met speelplekken. En wij kijken vanuit de gemeente primair of het veilig is en goed te beheren: liggen er rubbertegels, bijvoorbeeld, en zijn de grasstrookjes niet te smal om te maaien? Dus dat waar zij mee kwam, keurden wij vaak weer af. Dat was voor iedereen frustrerend. Maar de ontwerpster bleef enthousiast en zei: “hoe zorg ik dat mijn ontwerp wel voldoet aan jullie eisen?” Wij hebben haar toen gekoppeld aan een onafhankelijke instantie die speelplekken keurt. Samen hebben ze het ontwerp zo gemaakt dat het voldeed aan alle eisen.

Met wat er nu staat ben ik ontzettend tevreden. Het is door de frisse blik van de kinderen en de ontwerpster zo anders geworden. En de kinderen zijn er trots op. De eerste keer kost zo’n proces veel tijd en energie, maar je leert ervan. Als we nu met dezelfde ontwerpster een andere plek zouden aanpakken, zou het veel sneller gaan.”

“VALLEN HOORT BIJ HET LEVEN”

Helmy van Ingen is gebiedscoördinator in Tilburg. Hij is onder meer verantwoordelijk voor de wijk Stokhasselt.

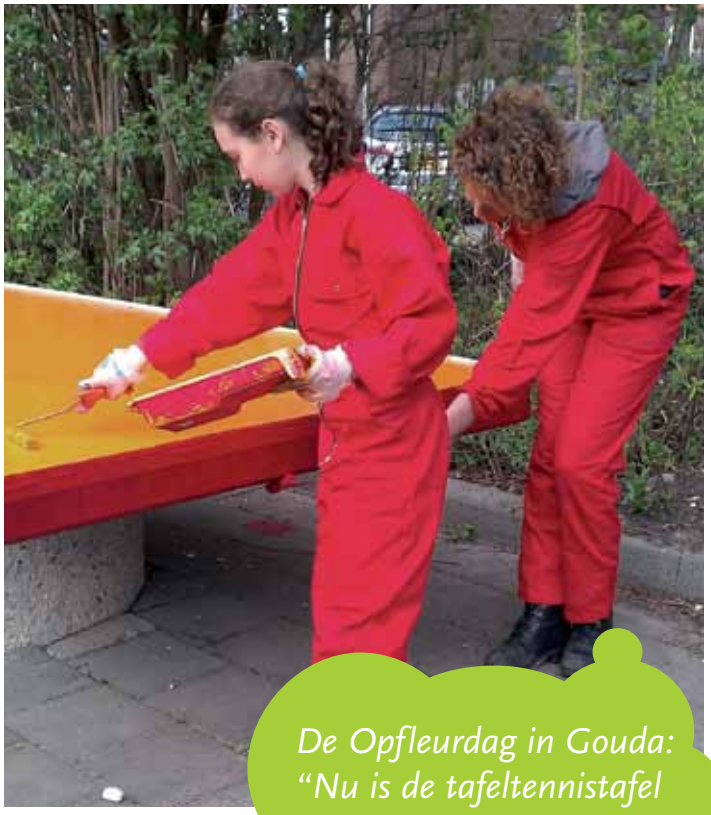
“In Stokhasselt stimuleren we ‘vrij buitenspelen’. Kinderen moeten zich vrij kunnen bewegen door de wijk, zonder andere bewoners te hinderen. Daarvoor scheppen we voorwaarden. Goede bereikbaarheid van de speelplekken en optimale verkeersveiligheid bijvoorbeeld. We maken geen kant en klare speelplekken, maar prikkelen de kinderen om te spelen op hun manier.

Werken met kinderen geeft me energie. Kinderen zijn oprecht en hebben geen dubbele agenda’s. Ik ga mee in hun fantasiewereld, zonder te remmen. Later kijk ik wel of iets haalbaar is, anders ben je zo beperkend bezig. Regelmatig neem ik collega’s mee. Weg achter dat bureau! Als je de kinderen zelf spreekt hoor je zoveel meer. Wij hebben de helft van de kennis, de rest halen we bij de kinderen.

Volwassenen willen alles veilig hebben. Vertel me niets, ik heb zelf ook kinderen tussen de tien en vijftien. Maar 100% veiligheid bestaat niet. Vallen hoort bij het leven. Als je een speeltoestel tekent, zal er altijd een kind zijn dat het anders gebruikt dan jij bedacht hebt. Om grenzen te verkennen, of om gezien te worden. Een hyperveilige speeltuin is saai. Dan gaan kinderen elders spelen, en ben je nog verder van huis.

Eigenlijk moeten we bij het ontwerpen van nieuwe woonwijken veel meer rekening met kinderen houden. Hemelwater gebruiken voor waterspeelplekken, grond die na de bouw overblijft voor heuveltjes. Prachtig om vanaf te rollen of te sleeën. Dat soort zaken hoeft niet duur te zijn.

Een wijk leeft en ontwikkelt zich. Jonge gezinnen in een nieuwbouwwijk willen kleuterspeelplaatsen, maar als kinderen ouder worden, veranderen hun speelwensen. Daar moet je als beheerder van de openbare ruimte rekening mee houden. Je moet flexibel meebewegen met de ontwikkelingen in de wijk.”

De Opfleurdag in Gouda: “Nu is de tafeltennistafel aan de beurt!”

Actievoeren in Leeuwarden: "Leve de hond, weg met de hondenpoep"

MEER INFORMATIE?

Jantje Beton daagt gemeenten en woningcorporaties uit om de Jantje Beton aanpak over te nemen. Werk aan een uitdagende openbare ruimte en geef kinderen een rol bij de ontwikkeling en het onderhoud van die ruimte. Jantje Beton geeft graag advies.
Kijk op **www.jantjebeton.nl/gemeenten** voor meer informatie over de actuele contactpersonen.

JANTJE BETON WORDT ONDER MEER GESTEUND DOOR:

G4S CASHSOLUTIONS

VRIENDEN LOTERIJ

ZonMw

COLOFON

Teksten: Carel Jansen.com
Foto's: Jantje Beton, Jan van Oevelen
Ontwerp: Ruud Horsten

Jantje Beton
Kaap Hoorndreef 40
3563 AV Utrecht
Postbus 85233
3508 AE Utrecht
T (030) 244 70 00
F (030) 244 48 57
E info@jantjebeton.nl
I www.jantjebeton.nl

giro 122

VOLG ONS!

twitter.com/jantjebetonline

jantjebeton.hyves.nl

www.facebook.nl/jantjebetonline

www.jantjebeton.nl

JANTJE BETON